

ВІДГУК

рецензента, доктора педагогічних наук, професора Щолокової Ольги Пилипівни на дисертацію Сіжук Інни Володимирівни «Розвиток музичності молодших школярів у процесі фортепіанного навчання у мистецьких школах», подану на здобуття доктора філософії за спеціальністю 014 Середня освіта (музичне мистецтво) галузі знань 01 Освіта/Педагогіка

Сучасна освітня політика в Україні приділяє значну увагу навчанню молодших школярів на засадах гуманізму та культуровідповідності. Така спрямованість актуалізує проблему віднайдення нового підходу до інформаційного та методичного забезпечення навчально-виховного процесу в системи позашкільної мистецької освіти. Основною метою цих навчальних закладів стає створення умов для формування особистості учня як суб'єкта культури, його особистісно-оцінювального ставлення до мистецтва, розвитку художньо-творчих здібностей та потреби у духовному самовираженні. Означені тенденції зумовлюють необхідність розвитку музичності учнів мистецьких шкіл як складної інтегративної якості, що стає запорукою їх успішної діяльності. З урахуванням таких тенденцій у початковій мистецькій освіті І. Сіжук обрала для свого дисертаційного дослідження тему «Розвиток музичності молодших школярів у процесі фортепіанного навчання у мистецьких школах».

Розглядаючи основне поняття своєї роботи, дисертантка спитається на існуючі у психології моделі обдарованості, але при цьому зазначає, що особливістю музичної обдарованості, яка відрізняє її від обдарованості до інших видів мистецтва, є наявність музикальності. Вона виражається в особливій сприйнятливості дитини до звучання музики. Тобто музично обдаровані – це діти, у яких для виявлення обдарованості не потрібні ні тести, ні спеціальні спостереження. Їх обдарованість проявляється через сильний потяг до занять музикою. У зв'язку з цим дисертантка ототожнює музичну обдарованість з музичністю, в основі якої лежить якість світосприймання.

Узагальнення результатів аналітичного аналізу наукових праць дозволило І. Сіжук зробити висновок, що музичність – це складна інтегративна

властивість особистості, яка виявляється через здатність емоційно осягати зміст музичного твору на основі звукообразного мислення та спеціальних здібностей, забезпечуючи продуктивність музичної діяльності.

Спрямовуючи своє дослідження на розвиток музичності у молодших школярів, дослідниця зазначає необхідність враховувати кількісний та якісний показники їх розвитку. До першого вона відносить різноманітні форми чуттєвого та логічного переживання музики, емоційне, естетичне та інтелектуальне осягнення змісту, а до другого – своєрідність емоційної реакції, гостроту, глибину та тривалість впливу музики. Відповідно структуру музичності в її дослідженні складають дві провідні складові - емоційна і слухова (відгук на музику і музичний слух).

Таке трактування музичності, з яким можна повністю погодитись, дозволило І. Сіжук запропонувати структурну характеристику музичності, яка складається з мотиваційно-інформаційного, операційно - перцептивного, емоційно – оцінювального і творчо - діяльнісного компонентів, а також покласти її в основу розробленої методики розвитку музичності молодших школярів у процесі фортепіанного навчання.

Другий розділ дослідження присвячений виявленню специфіки фортепіанного навчання в мистецьких школах як засобу розвитку музичності молодших школярів. Історичний екскурс у проблему становлення музичної освіти в Україні та методичного забезпечення початкових спеціалізованих мистецьких закладів, реалізованих у двох останніх навчальних програмах для фортепіано, дозволив авторці зробити висновок, що друга програма більше відповідає сучасним соціальним та культурним запитам. Вона спрямована на загально-естетичний розвиток учнів, виявлення їх художніх нахилів та вподобань, не вимагає ранньої професіоналізації навчання, тому створює надійне підґрунтя для розвитку музичності учнів молодшого шкільного віку.

Представлені у роботі педагогічні умови, розроблені авторкою для підвищення ефективності розвитку музичності молодших школярів у процесі фортепіанного навчання в мистецьких школах охоплюють різні аспекти

навчальної діяльності молодших школярів, тому не викликають заперечення важливість їх використання для розвитку музичності учнів. У своїй роботі авторка також спирається на діяльнісний, особистісно зорієнтований та гедоністичний науковий підходи і доводить, що саме вони у сукупності забезпечують цілісність запропонованої методики, спрямованої на формування музичності молодших школярів.

У третьому розділі «Дослідно-експериментальна робота з розвитку музичності молодших школярів у процесі фортепіанного навчання в мистецьких школах» представлено програму дослідно-експериментальної роботи з розвитку музичності молодших школярів у процесі фортепіанного навчання. Проведення діагностичного дослідження з урахуванням визначених педагогічних умов і наукових підходів дозволило І. Сіжук визначити критерії та показники, а також розкрити власну методику розвитку музичності молодших школярів, яка реалізувалася в процесі експериментальної роботи на протязі чотирьох етапів – орієнтувально-спонукалього; перетворювально-технологічного; поглиблювально-аналітичного та продуктивно-синтезуючого. Кожен з них мав свої навчальні завдання і спеціально розроблені методи роботи, спрямовані на активізацію мислення, уваги й творчого потенціалу учнів.

Привертає увагу оригінальність застосування деяких методик у процесі експериментальної роботи, зокрема методики Е. Гордона для діагностики музичних здібностей у молодших школярів, спрямованої на вимірювання природної здатності дитини до внутрішнього слухового сприймання, методики Ч. Осгуда «Семантичний диференціал», яка виявилася доцільною для дослідження емоційно-образного сприймання музики та характеру музичних асоціацій, а також методів «Музична вітальня», «Мистецька експедиція», «Музика в словах», «Варіативне виконання», «Створення естетичних моделей». У сукупності вони забезпечили поступовий перехід учнів від емоційного сприйняття до усвідомленої, рефлексивної та творчо-самостійної виконавської діяльності.

Ефективність запропонованої методики перевірялася на завершальному етапі роботи. Діагностичні зрізи і статистична обробка результатів дослідження показали, що за усіма критеріями молодші школярі істотно підвищили рівні своєї музичності. Порівняльний аналіз отриманих результатів виявив позитивну динаміку рівнів музичності, що підтвердило ефективність розробленої авторської методики та доцільність її використання у навчальному процесі. Слід відмітити, що представлені у дисертаційній роботі таблиці і графіки значно унаочнують результати дослідження. Сформульовані висновки повною мірою відображують результати проведеного дослідження та засвідчують вирішення поставлених завдань.

Значущість результатів дослідження І. Сіжук для педагогічної науки полягає у подальшому удосконаленні музичного навчання молодших школярів, а саме:

- у теоретичному обґрунтуванні поняття «музичність» в контексті теорії та методики музичного навчання молодших школярів позашкільних мистецьких закладів;
- адаптації структури музичності до учнів молодшого шкільного віку мистецьких шкіл;
- визначенні педагогічних умов та наукових підходів для розвитку музичності молодших школярів у процесі фортепіанної підготовки;
- у розробленні організаційно-методичної моделі розвитку музичності учнів на початковому етапі музичного навчання;
- у теоретико-методичному удосконаленні форм і методів музичного навчання учнів молодшого шкільного віку для розвитку їх музичності;

Практичне значення отриманих авторкою результатів дослідження полягає у застосуванні теоретичних та методичних напрацювань проведеного дослідження у процесі фортепіанного навчання учнів молодшого шкільного віку. Здобуті результати роботи можуть стати підставою для корекції змісту викладання фортепіано для учнів інших вікових категорій, а також для учнів інших спеціальностей в умовах шкіл мистецтв.

Отже, дисертаційна робота І. Сіжук «Розвиток музичності молодших школярів у процесі фортепіанного навчання у мистецьких школах» є цілісним, завершеним науковим дослідженням. Зміст роботи логічно побудований і забезпечує цілісне та послідовне розкриття наукової проблематики. Матеріал поданий системно з дотриманням принципів наукової аргументованості та методологічної виваженості. За своїм науково-теоретичним рівнем, актуальністю і новизною, обґрунтованістю теоретичних положень дисертація відповідає вимогам порядку присудження ступеня доктора філософії у галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтва) і може бути рекомендована до офіційного захисту на Спеціалізованій Вченій Раді.

Доктор педагогічних наук,
професор

